

MATTEÛSJAAR A 2019-2020
TIJD DOOR HET JAAR 25
20 september 2020

Evangelie: Mt 20,1-16a

Uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Mattheüs

Jezus vertelde eens volgende gelijkenis:

- 1 Met het koninkrijk der hemelen gaat het als met een landeigenaar die 's morgens heel vroeg eropuit ging om arbeiders te huren voor zijn wijngaard.
- 2 Hij werd het met de arbeiders eens over een denarie per dag en stuurde hen naar zijn wijngaard.
- 3 Toen hij rond het derde uur eropuit ging, zag hij nog andere mensen zonder werk op het marktplein staan.
- 4 Hij zei tegen hen:
`Ga ook naar mijn wijngaard, en ik zal betalen wat billijk is."
- 5 En ze gingen.
Rond het zesde en het negende uur ging hij weer en deed precies zo.
- 6 Toen hij rond het elfde uur eropuit ging, zag hij nog andere mensen staan, en hij zei tegen hen:
`Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?"
- 7 Ze antwoordden hem: `Omdat niemand ons gehuurd heeft."
Waarop hij tegen hen zei: `Ga ook naar mijn wijngaard."
- 8 Toen het avond was geworden, zei de eigenaar van de wijngaard tegen zijn opzichter:
`Roep de arbeiders en betaal hun het loon uit, de laatsten het eerst."
- 9 De arbeiders van het elfde uur kregen ieder een denarie.
- 10 De eersten verwachtten toen dat ze meer zouden krijgen.
Maar ook zij kregen ieder een denarie.
- 11 Ze namen hem aan, maar mopperden tegen de landeigenaar:
- 12 `Die laatsten daar hebben één uur gewerkt, en u stelt hen gelijk met ons die de last van de dag en de brandende hitte gedragen hebben."
- 13 Maar hij gaf een van hen ten antwoord:
`Vriend, ik doe je geen onrecht.
We waren het toch eens geworden voor een denarie?
- 14 Pak je geld maar aan, en ga.
Ik wil die laatste evenveel geven als jou.
- 15 Of mag ik niet met het mijne doen wat ik wil?
Of ben jij jaloers omdat ik goed ben?"
- 16 Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.'

- 1) Deze perikoop voor het zondagsevangelie (25e zondag door het jaar) komt uit het 20e hoofdstuk bij Matteüs. Deze perikoop komt alleen in Matteüs voor. Eigen evangeliestof, zo heet dat dan.
- 2) Deze parabel over de verschillende arbeiders in de wijngaard, staat bij Mt tussen twee nagenoeg identieke verzen, zie naar 19,30 (laatste vers van hoofdstuk 19): 'Vele eersten zullen de laatsten zijn en vele laatsten de eersten' en naar 20,16: 'Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten'.
- 3) Na de parabel over de arbeiders in de wijngaard (=het huidige zondagsevangelie) begint in het Mt-evangelie een nieuw tekstgedeelte, nl. Jezus' opgang naar en zijn laatste vrije dagen in Jeruzalem (20,17-25,46).
- 4) De parabel kan in twee delen ingedeeld worden:
 - 1°) 20,1-7: het huren van de arbeiders;
 - 2°) 20,8-15: de vereffening van de werkdag.
 + En wat met vers 16?
 Volgens J. Lambrecht* past het niet goed bij de gelijkenis. Hij is van oordeel dat de parabel het eigenlijk niet heeft over de omkering van de rangorde. In vers 8 staat wel dat de uitbetaling begint bij de laatst ingehuurde arbeiders, maar de juiste bedoeling en meteen de betekenis van dat vers 8 zal beter blijken bij de bespreking van de verzen 8-15: de vereffening van de werkdag.
- 5) Het eerste deel: 20,1-7: het huren van de arbeiders
 - a) Het is opvallend dat het de landeigenaar is die uitgaat om arbeiders aan te werven – zelfs tot vijf keer toe, terwijl hij toch een rentmeester in dienst heeft (zie v. 8); die verschijnt pas bij de uitbetaling. Normaal had het anders moeten zijn.
 - b) Vandaar dat hiermee een bedoeling aangegeven wordt: de hurende landeigenaar is God die te allen tijde mensen naar zijn Rijk roept. De parabel handelt immers over het 'koninkrijk van de hemel' (zie vers 1).
 - c) En de hurende landheer gaat al aan het werk (=uitgaan om arbeiders te huren – te roepen) van vroeg in de morgen. Hij handelt m.n. volgens de Schriften, mag men zeggen, nl. volgens Ps 104,22-23: 'Bij zonsopgang trekken zij zich terug en leggen zich neer in hun legers. De mensen gaan aan het werk en arbeiden door tot de avond'.
 - d) In vers 7 bij de laatste aanwerving, werpen die tot dan toe werkloze krachten op: 'Niemand wilde ons in dienst nemen'. 't Is toch heel verwonderlijk te noemen dat de landeigenaar, die al eens eerder was uitgegaan, hen niet opgemerkt heeft.

De bedoeling van dit laattijdig aanwerven is in deze zin te vatten: de ongelijke prestatie van de verschillende groepen komt duidelijker naar voren!

- 6) Het tweede deel: 20,8-15: de vereffening of uitbetaling
- a) 'Toen de avond gevallen' (vers 8): volgens de wet van Mozes wordt vóór zonsondergang het loon aan de dagloners uitbetaald; zie Lv 19,13: 'Betaal een dagloner zijn loon nog op dezelfde dag uit' en Dt 24,15: Een dagloner...'U moet hem nog dezelfde dag, voor zonsondergang, uitbetalen; want hij is arm en het gaat hem juist om dat loon'.
 - b) Dat loon is hier voor iedereen gelijk: 1 denarie. "Dat is waarschijnlijk het bedrag waarmee een arbeider de volgende dag zijn gezin kan onderhouden" (J. Lambrecht*, p. 69).
 - c) De opdracht die de rentmeester hier uit te voeren heeft is: aan iedere arbeider hetzelfde loon uit te betalen, wanneer hij ook moge gehuurd zijn.
 - d) En volgens de parabel moet hij beginnen met de laatst ingehuurd: 'Begin daarbij met de laatsten' (v. 8).
Waarom?
J. Lambrecht* (p. 70) verklaart vers 8 vanuit 'verhaaltechnische redenen', nl. de eersten moeten zien wat de laatsten krijgen.
 - e) Dat verklaart ook nog beter het scherpe protest dat ontstaat door die gelijkstelling van de uitbetaling van de arbeiders.
 - f) In het antwoord van de landheer onderscheiden we drie stappen:
 - 1°) Eerst over recht en onrecht: in vers 13: 'Beste man, ik behandel je toch niet onrechtvaardig?' – de landeigenaar verwijst naar de overeengekomen denarie. Dus er is niets onrechtvaardigs gebeurd.
 - 2°) De landheer over zichzelf en het geld dat hij bezit (v. 15): 'Mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil?'
 - 3°) Een directe aanval (v. 15): 'Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?'
 Dat noemt P. Kevers de echte verklaring: "Letterlijk staat er: 'Is uw oog slecht omdat ik goed ben?' Het oog openbaart de gesteltnis van het hart. We mogen dus vertalen 'Is je hart afgunstig, omdat ik goed ben?'
- g) Betekenis van dit antwoord in drie stappen:
- 1) In dit antwoord horen we God zelf spreken – (zie hierboven in 5/b: de hurende landeigenaar is God die te allen tijd mensen naar zijn Rijk roept).

- 2) In vers 4 wordt door de landeigenaar bij de afspraak met de tweede groep overeengekomen dat 'de betaling rechtvaardig zal zijn'. Volgens P. Kevers* (p. 136-137) klinkt niet genoeg het Griekse 'dikaios' door, en dat verwijst naar het Bijbelse begrip 'gerechtigheid'; gerechtigheid is heel wat anders dan ons modern Westerse begrip 'rechtvaardigheid'.
- 7) Betekenis – boodschap van het geheel
- 7.1 Voortgaande op de bezinnende commentaar van P. Kevers* (p. 137) nemen we hier van hem over:
 "Rechtvaardigheid is gebaseerd op het principe 'voor wat hoort wat'. De prestatie wordt gemeten en beloond. Zo hoort het volgens de arbeiders van het eerste uur, en daarom vinden zij de handelwijze van de landeigenaar onrechtvaardig. Maar als er rechtvaardig wordt gehandeld, betekent dat nog niet dat er ook gerechtigheid is gedaan.
- Gerechtigheid is immers niet gebaseerd op uiterlijke normen of meetbare prestaties. Gerechtigheid is gericht op het goede, op levenskansen voor elke mens. Gerechtigheid doen betekent: zo leven dat de ander er beter van wordt. Bijbelse gerechtigheid vraagt gulheid, mateloze goedheid.
- Gerechtigheid gericht op het goede: daar is het ook Jezus om te doen in de parabel; 'Ben jij jaloers omdat ik goed ben?' vraagt de landeigenaar aan een van de arbeiders van het eerste uur. God laat zich leiden door goedheid. Hij houdt van ieder mens evenveel. Het levenslot van alle mensen gaat Hem ter harte. Hij wil dat iedere mens, zonder uitzondering, volop levenskansen krijgt. Daarom krijgt elke arbeider in de parabel een volledig dagloon uitbetaald. Gerechtigheid is in de Bijbel op de eerste plaats een eigenschap van God".
- 7.2 De bezinnende commentaar van J. Lambrecht* (p. 70) sluit hier bij aan:
 Vers 15: "Met zijn vraag legt de landeigenaar de eigenlijke houding van de morrende arbeider bloot: ben je afgunstig en jaloers, geërgerd en opstandig omdat ik goed ben? Kun je mijn mildheid en vrijgevigheid jegens je medemensen niet verdragen? De parabelverteller Jezus vindt het grondig verkeerd dat de mens aanstoot neemt aan Gods goedheid. Die goedheid is niet in strijd met de strikte rechtvaardigheid, maar ze overstijgt ze.

Voor wie nauwkeurig de parabel beluistert kan er geen twijfel bestaan. Niet het door Matteüs toegevoegde slot (v. 16), ook niet de eerste twee stappen van Jezus' antwoord (v. 13-14-15a), maar de derde stap van dat antwoord bevat de echte pointe die Jezus bedoelt. Jezus heeft het over God die afrekent en uitkeert, die veel meer geeft dan het enkele uurtje inspanning dat een mens zich getroost, waard is.

Een God die zo anders is dan aardse gedachten Hem kunnen voorstellen, en die de redenering van de mens over wat al dan niet rechtvaardig is, triomfantelijk doorbreekt. Een God derhalve die de mens door vrij geschonken genade uittilt boven zijn benauwende begrensdheid. Jezus daagt ons met zijn parabel uit: zijn wij kwaad omdat God voor onze medemensen goed is?"

Inspiratie vooral geput uit *Jan LAMBRECHT, s.j., *Één is onze Meester*. Luisteren naar het Matteüsevangelie, Altiora, Averbode, 1994, p. 68-71; uit *Paul. KEVERS, Vijfentwintigste zondag door het jaar, in: *Op.cit.*, pag. 136-138 en uit*Huub WAGEMANS, *De eersten en de laatsten*, in: *Dichtbij is uw Woord*. Exegetisch commentaar bij de evangelieperikopen van jaarcyclus A: Matteüsevangelie, pag 121-123.